

פרוטוקול מס. 135
מישיבת ועדת הכלכלה, שהתקיימה ביום ג',
ז' בכסלו תשל"ו - 11.11.75, משעה 13.00.

נ ו כ ח י ם - חברי הוועדה:

- י. הורביץ - היו"ר
- א. אבטבי
- מ. דרובלס
- ע. הדר
- א. זילברברג
- מ. חריש
- י. דרניצקי (יודין)
- י. כהן
- א. ליבני
- י. מודעי
- י. פרנק
- נ. קצב
- י. שערי
- מ. שחל

מזמנים:

- מר בן-שושן -
- חיים פלד - מרכז חקלאי
- בנימין שני - מרכז חנובה
- הראל ורד - מרכז חנובה
- פרלוק משה - התאחדות הסוחרים תל-אביב
- אריאל בן-ארי - התאחדות האכרים
- חי לטיף - יו"ר אגוד ארצי לקמעונאי פירות וירקות
- נח לוי - חבר מועצת אגוד ארצי לקמעונאי פירות וירקות
- מ. תבורי - מועצה לצרכנות
- י. יפה - משרד המסחר והתעשייה
- ב.צ. ויסמן - ברית הקואופרציה
- ב. נאדל -
- עו"ד מישגב -

מזכיר הוועדה:

מר פלקסר

כלכלן הוועדה:

מר לב

ר ש מ ה :

שולמית פרג

- 277 -

(תקופה ביום 25.11.75)

בסדר-היום: דיון על פער החינוך בתוצרת חקלאית.

היו"ר י. הורוביץ:

אני פותח את הישיבה.

אני רוצה למסור, לידיעת חברי

הוועדה, כי מר יהושע פרץ מזמין את חברי ועדת הכלכלה לנמל אשדוד.

(קורא את המכתב)

מכתב זה מופנה אלי ואל היו"ר ועדת

הכספים ח"כ קרגמן.

אני מבקש שנדון בעניין זה בנפרד.

א. ליבני:

יש לנו מה לומר בעניין זה.

בסדר, מחר נדון ונחליט אם להיענות

היו"ר י. הורוביץ:

להזמנה זו ואם לאו.

דיון על פער התיווך בחוצרת החקלאית:

נתבקשתי ע"י ח"כ שחל לאפשר לו להעיר הערה ולמסור משהו עבורנו.

היו"ר י. הורוביץ:

בבקשה.

אני מבקש מיו"ר ועדת הכלכלה להעביר

מ. שחל:

לחברי הוועדה את חמציח או פרטי

המלצות ועדת חזני בקשר לפער התיווך כפי שגובשו ב-1967, מול כל המלצה

אם הדברים בוצעו או לא בוצעו. אם לא בוצעה איזו שהיא המלצה, שיסביר

משרד החקלאות מדוע היא לא בוצעה, בכדי שחברי הוועדה יוכלו להתרשם

ולרענן את זכרונם. אני מבקש שיצולם המסמך הזה.

(מוסר מסמך ליו"ר)

שאנחנו נבקש ממשרד החקלאות להשיב

על מסמך זה.

אנחנו נעסוק בזה בנפרד.

היו"ר י. הורוביץ:

מתוך הוויכוח שהיה עד כה יש לי

מר בן-שושן:

הרושם שאנחנו לא הולכים לעומק

הבעיה. כל אלה שדברו הצביעו על עובדות, ועל עובדות ידיעות, ידיעות

שדברו עליהן ושפורסמו בעהונות.

לדעתי, זו בעיה שיש לחפש אותה

בענף המשק שבו אנחנו דנים בפורום זה. אין ספק שמה שנוגע לתכנון

ייצור ושיווק של פירות וירקות - זהו משק מונופוליסטי מובהק. המונופול

מתחיל בזה שגוף אחד רוכז בידו את כל מה שנעשה בשטח הירקות והפירות

עד שהסחורה מגיעה למשווקים. זהו התכנון. זהו הייצור. חלק גדול

מר בן-שושן:

נוגע להובלה, כמו שנאמר פה. כאשר באים לשלבי השיווק, אז אנחנו רואים שגם שם יש מונופול, אמנם לא כל כך טוטלי כמו המועצה, אבל זה קיים באופן צנוע.

חנוכה משוקת אחוז כזה וכזה, שהוא גדול מאד. אילו היה מדובר בייצור תעשייתי אז היו אומרים שזה מונופול. (ע. הדר: מה זה מונופול?)

המועצה מתכננת כמה להביא לשוק ומה לעשות. בן-אדם אחד או גוף אחד מתכנן ומייצר, אז על ידי זה הוא יכול להכתיב לשוק. אם המועצה מחליטה מה וכמה להביא לשוק, זה מונופול. אחרת זה לא יכול להיות.

היו"ר י. הורוביץ:
נשמע טיעון שהפער של התיווך יקר. בין מה שמקבלים למה שהיצרן מקבל הפער גדול מאד. לכן עלינו לשבור את הראש אם לקבל טיעון זה, ומה יש לעשות כדי להקטין פער זה.

עסקנו בשתי חוליות - הסיטונאות והקמעונאות, וזה קשור עם הובלה ורמפיסטים ועוד. בואו נעסוק בנושא. הפער יקר - מה ניתן לעשות בענין זה. האם זה נכון ומה יש לעשות. טענותיך ונסה לעגן אותן בהגיון.

מר בן-שושן:
שמענו ממר איילנד לגבי החוזה עם מר אוזן ועם מערב גרמניה. מר אוזן שאל את השר הגרמני - כפי שנמסר בפרוטוקול: מה אתה עושה בתור שר חקלאות בכדי להקטין את התוצרת החקלאית? איילנד מסר שהשר אמר: "זה העסק שלי? אני יכול לטפל בזה? אצלנו יש כלכלה של שוק חופשי, שוק של התחרות." התשובה הזו זורקת אור על מה שנעשה אצלנו.

אנחנו מנסים לעשות כלכלה חופשית ולא חופשית. יש בה מונופולים אדירים, גם בשיווק, מחוץ למועצה, ואין מבחינה כלכלית טהורה אי אפשר שמשק אחד יהיה קצת כזה וקצת כזה. או שיש משק חופשי איפה שרק השוק, או עצם השוק, קובע את המחירים, או שיש משק של פיקוח. באיזה מקום שעשו משק מעורב מזה ומזה, זה לא הצליח. אני נזכר בוויכוח אחד שהיה בפרלמנט הגרמני. מנהיג האופוזיציה שמידט אמר לארהרד: כל הכבוד אליך. אתה במשך חמש שנים במדיניות שלך הוצאת אותנו מהתהום. אבל אני לא מביין מדוע אתה מתנגד במקצת להתערבות הממשלתית בכלכלה? התשובה של ארהרד הייתה קצרה: "אם אתה יכול להוכיח לי שאשה יכולה להיות קצת בהריון, אז אני אסכים אתך." למעשה, שם קבור הכלב.

אחמול קראנו בעתון הצהרה של שר המסחר והתעשייה בה הוא אמר כי הוא איננו בעד פיקוח על המחירים. שיציעו כל מחיר ושידעו מה שקונים.

אם אתה לא רוצה בזה, אז תן התחרות חופשית. אצלנו אין התחרות חופשית. ואם יש בסקטורים קטנים מאד מכירות סוף העונה - זו התחרות חופשית. בשופרסל ובסופרמרקטים מקבלים פירות וירקות בתוצרת הגרועה ביותר. רק כשיש הסרט הירוק מקבלים מחירים זולים. נאמר כי בסופרמרקטים ובשופרסל נמכר חלק קטן מאד של ירקות ופירות - 4%-7%. מכל מקום, הצנורות הללו מושכים אחוז קטן

מר בן-שושן:

מאד של פירות וירקות. חוץ מ-200 חנויות הם מקבלים על עצמם את הסרט הירוק. לדעתי, זה זיוף של המצב. יש כמה דברים שבהם יש מחיר מוזל. אבל אוכלוסייה שאין לה אפשרות ללכת לסופרמרקטים לא צריכה לקבל מחירים זולים?

אני נזכר שהייתי בתורכיה. כידוע, תורכיה זו ארץ נחשלת, אבל היה שם מצב כמו פה. לא כל אחד צריך לתת את המחיר הקמעונאי. אם צריך לתת את המחיר שקנה את הסחורה, והקונה יכול היה לראות מיד כמה הוא מרוויח. מה שהיו צריכים לעשות הוא, לשלוח פקחים. כותבים 80 גרוש, וצריך לתת את החשבון של קניית הסחורה באותו יום. הרי זו התערבות. או התערבות או לא התערבות. אחרת לא נצא מזה.

במקום אחד יש לנו עגבניות שנמכרות ב-6 ל"י, ובמקום אחר - ב-2.50 ל"י. מ-2.50 ל"י קילו עגבניות לא נכנים. מכל מקום, אם יש לנו משק שזקוק להתערבות, אז צריך להיות גם פיקוח. אם אין פיקוח, אז צריך לדאוג שלא יהיה מונופול. (י. כהן: האם מונעים מחנויות להשתתף בסרק הירוק?) לא מונעים. אבל שר האוצר יבוא ויאמר שאין לו כל כך הרבה כסף. אז תעשה מחיר לכולם, ושתהיה בזה סובסידיה. ובלבד שלא לתת ל-92% סובסידיה, ואילו ל-8% כן לתת סובסידיה.

לכן אני אומר, משק חופשי בעל כוח התחרות, ויש לנו חוק המונופולים, אינני יודע מדוע לא מפעילים אותו. זאת ועוד: האיש של שופרסל נתן חשבון שקנה תפוחים ב-2 ל"י, והתפוחים האלה עד שהגיעו לאחסנה הם הגיעו למחיר של 3.80 ל"י. איך יכול להיות שם-2 ל"י הגיע המחיר ל-3.80 ל"י? אכן היו זמנים שתפוחי עץ עלו ב-6-8 ל"י הקילו.

האם אתה מציע פיקוח על המחירים?

היו"ר י. הורביץ:

אני אומר, או משטר חופשי, עם התחרות חופשית לגמרי על כל השלבים, ואם הממשלה

מר בן-שושן:

לא יכולה אז שתטיל פיקוח.

איש השופרסל אמר שהוא קנה באופן חופשי במטולה, ואחר כך מכר באופן חופשי את הסחורה שקנה והרוויח עליה 300%. מה אתה מציע לנו לעשות?

היו"ר י. הורביץ:

יש לבדוק את המדיניות הכלכלית מיסודה כי היא מדיניות בלתי טבעית. סקטור אחד יש לו מונופול טוטלי, וסקטור אחר אין לו. כך זה לא ילך. אם כן, צריך שיהיה פיקוח כפי שהחוק קובע, ואז זה יוטל על הכל, גם על המועצות משום שהן מונופוליסטיות.

מר בן-שושן:

אני מנצל את העובדה שמר גבע ומר גיבשטיין אינם פה, ומנסה להסביר כיצד לעשות את זה, ואם ניתן להוזיל וכו': היה סקר שנערך ע"י המועצה

מר ב.צ. וייסמן:

ב.צ. וייסמן:

לצרכנות, וזה נעשה בעידודו של ח"כ משה שחל. אנחנו קראנו את הסקר הזה. יש לנו השגות כבדות לגביו. אנחנו הבאנו את הטיעון שלנו, ואמרנו כי זה מבוסס על מספרים לא נכונים.

למעשה, לקחו יום מסויים, צלמו אותו, ואז ח"כ שחל ינסה להשיג גורם אובייקטיבי של כלכלן מהכנסת שהוא יערוך את הסקר מחדש ויבדקו את המספרים. מכל מקום, המספרים שלנו פתוחים. המרווח שלנו גלוי. החלוקה בין התוצרת - כפי שקודמי אמר - היא מסובסדת. מה שלא מסובסד זה בהובלה. האמת היא, שאנחנו לא יודעים על מרווח כזה. המרווח שלנו, לאחר הורדת הפחת, מגיע בסך הכל ל-14.5% לפני המכירה. פירוש הדבר, כאשר מישהו עושה את החשבון אז הוא גלוי לעין. אנחנו איננו מחזיקים יותר מדי עובדים. להיפך, הואיל והכמות של הירקות הז גדולות אז אין מספיק עובדים. לכן אני רוצה לדעת, מניין שואבים את המספרים. המרווח שלנו הוא כזה שכל אחד יכול להוכיח.

כאשר אתה מכניס את הסחורה לסופרמרקט, אז יש לך 14.5%; כאשר אתה מוכר אותה, אתה צריך להוריד את הוצאות המכירה בסניף, את הוצאות המכירה בסניף. על כל פנים, המרווח נטו הוא לא כפי שדובר כאן. אני מניח שהדברים האלה ייבדקו כדי להוציא פעם אחת לזות שפתיים.

אומרים, 300%. בשביל מה לדבר כך? מדבר על זה? אני מבקש שח"כ שחל יקיים את הבטחתו - שהסקר יהיה אשר עליו מתבסס החומר הזה - ייבדק, ולאחר מכן להביאו לוועדה של הכנסת. לכן אין לי כרגע כל תשובות.

מ. שחל:
למר בן-ציון וייסמן ולמר שני, וגם על המכתב שהוא שלח לוועדה ביום א' למר בן-ציון וייסמן, ברצוני לומר: א) ההתביעה שפער התיווך ייבדק ע"י צוות כלכלנים של האוצר והכנסת - התביעה היא גם עפ"י ועדת הכלכלה - אכן אני מבקש שיוחלט על כך. הוצג הנושא שהוא, פער התיווך. עד כה ועדת הכלכלה דנה בשלב אחד שמגיע ל-7, שהוא שלב בין היצרן לבין הסיטונאי.

אני מסכים עם היושב ראש שהנושא של הסיטונאות הוא שגורם לפער התיווך, אבל הוא יחסית קטן לעומת נושאים אחרים. הסיפור הזה הוא של אזלת יד ושחיתות ושל קבוצות לחץ שלוחצות על גורמים שונים, לרבות על חברי כנסת. הלחץ מופעל עליהם. יש לחצים, וזה כולל איומים בטלפון ודברים יותר חמורים. כאשר תסתיים הקצרת המשטרה, אז נדע.

על כל פנים, הנושא הוא יותר מדי רציני. כל גורם מנסה לגלגל את האחריות על השני, והתמונה שמתקבלת כאן היא שצריך להוסיף לסיטונאים, שכן תנובה מפסידה בעמלה, וכך שצריך להוסיף גם לצרכניות ולאחרים.

מכל מקום, הסקר עסק בנושא זה על מנת לצייר תמונה ביום מסויים בבדיקה שנעשתה לגבי סחורות מסויימות. באותו יום משרד החקלאות פתסם בעתון "הארץ" על הסקר, והתבסס על אותה רשימה שעסקה במחירים שבהם יש מרווח בסוגי הסחורות מהיצרן דרך הסיטונאי עד שמגיעות לצרכן עצמו. לפי נתונים אלה מראה הסקר כמה תופעות. לא נאמר שלצרכניות מרווח של 300 אחוזים. בחנויות אחרות יש פער בין 200% ל-300%.

מ. שחל:

עורך הסקר, מר אלעזר לויין, נמצא כאן והוא ימסור פרטים. אנחנו דנים בין היתר על סיטונאים וסיטונאי משנה ורמפיסטים. על כל פנים, אנחנו נשמע, ואני מבקש לחת עובדות שביח משפט בישראל הסחמך עליהן, וזה לאור המכתב שנתקבל מ"תנובה" - כאילו ניחן בו הסבר, כולל לגבי קונים קטנים. ממליץ מר שני שהוועדה תמליץ לבטל את סעיף 22 בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים תשי"ח-1957, ושנאפשר למכור גם לסיטונאים ולא לענוח לנו על השאלה כיצד קרה שתנובה לא ידעה על קיום החוק, או ידעה שעבר עבירה והוא ממשיך למכור. כמו כן אני מבקש שעורך דין מיטגב יסביר מדוע זה קרה כך.

אנחנו רוצים להבין את הנושא עצמו, אם יש פער ואם יש הצעות. בבקשה.

היו"ר י. הרביץ:

אלעזר לויין: אני מניח שרוב האנשים מכירים אותי במקצועי. אין שום קשר בין עבודתי ובין הסקר שנערך, כי נוסף לעבודתי בעתון "הארץ" אני כלכלן. יש לי בי.איי. לכלכלה מאוניברסיטת תל-אביב.

הסקר נערך על ידי. הבדיקות נערכו בחודש יוני. אנחנו עומדים בחודש נובמבר. לא ראיתי את הסקר, ואני לא יכול לזכור כל דבר שיש שם. אולם, עד כמה שאני זוכר, אני נחתי המלצות די מפורטות שמופיעות בעמוד 25 ועד סוף עמוד 29.

אני מבין שהשאלה היא, איך הסקר נערך. אני חסיד לעובדות ומספרים. אין לי שום דעה קדומה, ומשתדל לא לדעת חוץ מידיעה כללית. קביעת מחירים בחנויות קמעונאיות וכו'. אומרים כי בדיקה ביום שכיח מספיקה. אם כן, היום צויין. נערכה בדיקה ב-15 חנויות, כולל שופרסל וצרכניות. נערכה בדיקה גם בחיפה, ובדיקה די ארוכה בשווקים בחיפה ובשוק הכרמל בתל-אביב. נערכה בדיקה עם עט ונייר ביד. נרשם מחיר זה וזה, כפי שמופיע על הארגז והדוכן. לפעמים, כאשר לא היה מחיר אז אני שואל "כמה עולה אצלך?"

לאחר מעשה אני השווייתי עם הטבלת המחירים של משרד החקלאות באותו יום ונוכחתי לדעת כי זה מתקבל על הדעת.

לגבי מחירים סיטונאים נעשתה בדיקה בשוק הסיטונאי בתל-אביב שבו יש 70% מכלל הצרכנים שעוברים דרכו. ארבעה סיטונאים עוברים דרכו, ושני סיטונאים שעוסקים בפירות.

המידגם לא היה מקרי, והוא היה די מכוון. כיוון אותו מר יעקב פיינר שהוא מזכיר המסחר בתל-אביב. כלומר, זה נציגם של אותם האנשים. ושוב פעם, לקחתי את טבלת המחירים שקבלתי מהסיטונאים לגבי כל הסחורה. הסקר נערך יום אחד כזה. הבדיקה נערכה ב-29 ביוני בשוק הסיטונאי, וב-30 ביוני בשוק הקמעונאי. זה היה ביום שני, וביום שלישי - 30 ביוני - ערכתי את הבדיקה מחדש.

בחיפה הסחורה מגיעה יום אחד מאוחר יותר אחרי שהיא נמכרת בשוק הסיטונאי בתל-אביב. יתר העבודה היא עבודת חישוב, והיא נמצאת בצורה די מפורטת.

אלעזר לויץ:

שתי עובדות נוספות: א) מה שרשום כאן במלה פער או מירווח או שעור ריוח - הכוונה היא לאותו דבר. אני חושבת תמיד על ה"קוסט". זו שיטה שמרנית. מלמטה, ולא מלמעלה, כי אם מלמעלה למטה יהיה המספר שונה. זה ענין טכני וצריך לזכור את זה. עלי לציין, כי המדידות בתל-אביב נעשות מלמעלה למטה, וגם זה מותר.

הערה שניה - התייחסתי תמיד למירווח ברוטו. דוגמה: קמעונאי קונה קילו עגבניות ב-3.30 ל"י, ומוכר ב-6 ל"י. אז הפער של 2.70 ל"י הוא פער או מירווח. זה ברוטו. מזה צריך לנכות א'-ב'-ג'-ד'-ה'. בסיטונאות הפער הוא של 12%. מזה צריך לנכות הוצאות.

יש עוד כמה סוגים של נחונים, כגון: מחירי ארגזים ומחירי הובלות, - אינני יודע אם יש זמן להכנס לזה.

ע. הדר:
אמרת כי ארגז עושה 100 סבובים לפחות. למעשה, הוא עושה שלושה סיבובים והוא מחבלה.

א. ליבני:
בשוק הכרמל ביום ששי, בשעה 3.00 אח"צ, בתקופת הקיץ - אני יוצא לשם עם אשתי וקונים בשליש מחיר שנמכר במקום אחר.

ע. הדר:
לגבי מחזור הארגזים - הייתי רוצה שתפרט יותר - (לצערי, לא שמעתי את שתי השאלות האחרות)

פ. גרופר:
אמרת כי לקחת יום או יומיים מסויימים כדי לבדוק את המחירים אצל הסיטונאים והקמעונאים. אתה בדקת גם ביום מסויים בתנובה. האם ידוע לך האחוז שתנובה מבטאה בשוק בירקות ופירות?

האם אתה יודע מהו האחוז שמעבירים דרך תנובה בשיווק הסיטונאי? האם זה 10%-20%-80%?

אמרת שבדיקת המחירים היתה בשווקים ביום מסויים. האם ידוע לך שבשווקים ובסיטונאות יש ימים מסויים שהמחירים הם שונים מימים מסויים אחרים בשבוע? אם זה יום ראשון, לאחר יום שבת שהשוק איננו עובד, אז צריך יותר סחורה; אם זה יום רביעי, אז המכירה קטנה יותר. האם לקחת בחשבון ימים אלה בסקר שלך? האם הדבר הזה ידוע לך?

מהיכן לקחת פרטים על ענין התיבות, האריזות? ועוד: מהיכן לקחת פרטים על התחבורה, ההובלה? ואם ידוע לך מה אחוז ההובלה היום שנעשית ע"י החקלאים עצמם באופן כללי בכל הארץ, ומה אחוז שהחקלאים נזקקים לו - כפי שנאמר פה לירה לקילומטר?

י. כהן:
נושא ההובלה לא נבדק מספיק. אמרת כי בדקת בחנויות את הסרט הירוק.

י. כהן:

האם אתה מתייחס בסקר - א) לירקות ופירות שמופיעים בסרט הירוק מול אותו פרי שנמכר בחנויות אחרות שלא בסרט הירוק? האם עמדתך על זה, וגם על הפער?

א. זילברברג:

אם היית עורך את הסקר עכשיו, האם היית עורך אותו אחרת? יש כעת פער בין הסקר ובין המצב הקיים. אני שואל: אם אתה חושב שאתה ערכת את הסקר כפי שצריך לערוך, יש לי הרגשה שהכשילו את ח"כ שחל עם הסקר הזה.

ז. אמיר:

יש כאלה שמקבלים סקר, ויש שדוחים סקר. מה מקובל בעולם לגבי סקרים שנערכים? האם מקובל לקחת תקופה ארוכה ולעשות סקר, או לקחת יום אחד ולערוך סקר? סקר עשוי לעורר תגובות. בשביל זה שאלת מפתח. לדעתך, הוא לא עומד בפני ועדת חקירה. השאלה היא, מה מקובל בעולם ומה מקובל בארץ?

י. פרנק:

האם ניסית לברר את הנתונים שקבלת? האם אפשר להסתמך עליהם מתוך ידיעה?

היו"ר י. הורביץ:

מר לוי, יש לי שאלה אליך: אני מחשיב אותך כעתונאי טוב. כאן אמרו לנו כי פער התיווך הוא גבוה, ושהמירווח הוא גבוה מדי. ועוד אמרו, כי התלבשו על השוק. איכס סטונאים התלבשו על השוק. לדעתך, זה חמור ביותר, שכן אם התלבשו על השוק שלנו, אז קונים בזול, ואז מרוויחים הון תועפות ומנצלים את השוק. אינני יודע מה לעשות במקרה שזה נכון. מרוויחים הרבה והכל יקר בארץ.

תנו עצה! אמרו שתנובה מהווה מחצית סיטונאים. על ידה 120 יושבים, ועוד 60 סיטונאים מחזיקים. כלומר, תנובה ועוד 60.

אני פונה אליך, כעתונאי, כלכלן. השאלה היא, אם באמת התלבשו ביד אחת על השוק, וכך הם מוצצים את הלשד של הצרכן. מה לעשות?

האם הכנסת את המחירים של תנובה?

אם סיטונאי יאמר שהוא קונה בשוק שממנו הוא יכול לקנות, ואחר כך הוא מוכר במחיר שהוא יכול - הרי תנובה קונה ומוכרת באותם המחירים. האם בדקת את זה? האם קיים מנופול כזה על היצרן ועל הצרכן?

החשבת את המחירים הקיימים של תנובה

בשוק הסיטונאי, כי הסיטונאים אמרו שהם אינם מרוויחים כך. גניח שהם יאמרו כי הם כן מרוויחים כך משום שזהו המחיר של תנובה. האם בדקת את זה? האם הקיימת סכנה שהתלבשו על השוק או לא? האם יש רמפיסטים או לא? אפשר להבין את זה כך, וגם כך. האם בדקת, והאם יש לך תשובה?

אלעזר לוי:

המחירים משחנים בשעות היוז, וזה מתחיל משעה 4 לפנות בוקר, ב-12 בצהריים וב-6 אח"צ.

אלעזר לויין:

אחד מכר ב-3 ליי קילו עגבניות, השני - ב-1 ליי ובשלישי - ב-1.40 ליי. אני יודע שקיימים סקרים רציניים שאותם ערכו אנשים לפי חשבונות, אחרי שעקבו אחרי הסחורה, יש ממצאים. מדובר על פער של 70-75 אחוזים.

מ. פרלוק: כמה חנויות קמעונאיות נכללו במידגם הזה, ומתוך כמה בחל-אביב וכמה בחיפה?

ז. אמיר: וכמה בדימונה?

מר מינש (משרד החקלאות): האם ידוע לך מי מספק את הסחורה בקרטונים ומה מחיר הקרטונים?

בעמוד 11 כתוב בין היתר כי הפרמיה נעה בין 5% ל-10% מערך היבול. האם שאלת מהי הפרמיה וערך הפרמיה? זה נע בין 0.2% עד 0.5%.

בעמוד 12 נקבע היטל של 3% לגבי ירקות. האם ידוע לך שזה היטל מכסימלי?

האם החנויות הקמעונאיות שבסקר כוללות את החנויות בארץ?

ועוד: האם המידגם המובא בעמוד 21 הוא מקרי? האם זה מידגם שלך?

ובעמוד 19 הזכרת את החנות של האגודה הצרכנית בחל-אביב ברחוב אבן-גבירול 30: דרך אגב, המחירים משתנים לפי האזוריים, כך שהם שונים גם בצרכניות. אלו הן חנויות שאינן כלולות בסרט הירוק.

הייתי רוצה לדעת, מה מקור הסיפור הזה?

חי לטיף: האם אתה יודע מה הן ההוצאות של הקמעונאים וכמה סוגים של הוצאות יש בכל ארגז

הוא מוכר?

האם ידוע לך שכל הסחורה היא לפי הטיב המיון והסיווג?

האם ידוע לך שמחירים משתנים מיום אחד עד למחרתו, ולפעמים אפילו הם משתנים כעבור מספר שעות?

האם ידוע לך שהרבה מהסחורה נמכרת בהכרזה כך שיש שוני בין שעה לשעה וחצי?

אלעזר לויין: הערה טכנית: את הידיעה שאני מתבקש

לענות ביום בשעה 13.00 קבלתי אחמול לפנות ערב. לאור מה שקורה כאן, אני חושב שהייתי צריך להגיד "לא, אני מצטער, אבוא בעוד שבועיים". מכיון שזהו מוסד ממלכתי, מכובד, עניתי בחיוב. (היו"ר י. הורביץ: היתה אי הבנה) כפי שידוע, וכך גם

אלעזר לויין:

מקובל, שגם אם מזמינים אדם להעיד בבית המשפט, נוחנים לו הזמנה של 14 יום מראש. (היו"ר י. הורביץ: שאתה לא מוכן, אני לא אשא).

מ. שחל:
המועצה לצרכנות בקשה להזמין מספר עדי, והיתה פניה למזכיר ועדת הכלכלה שבאמצעות ועדת הכלכלה יזמינו את האנשים.

מר לויין לא מופיע בתור עתונאי, אלא כעורך הסקר. המועצה לצרכנות יכולה להזמין את מי שרוצה, וכתוצאה מזה הוא, עורך הסקר, הוזמן.

א. ליבני:
אם מר לויין אינו יכול להשיב היום, שיוזמן ליום אחר.

מר פלקסר:
המזכירה שלי הודיעה לי כי ח"כ שחל רוצה להזמין כמה אנשים, בחוכם גם מר נאדל, ואני אמרתי שלהזמין יכול או יושב ראש הוועדה, או שהוועדה תחליט על כך. מכל מקום, לא קבלתי הוראה כזו שעלי להזמין את האנשים. אני מצטער מאד. אני לא יכול להזמין אנשים. למעשה, אני בקשתי את נציגות הצרכנים להזמין ולא עתונאים.

היו"ר י. הורביץ:
מר לויין, זה שאתה אינך מוכן ושלא הוזמנת בזמן - זה לא באשמתנו, כי לא ידענו שחבוא.

אלעזר לויין:
כל זה נועד כחגובה לשאלה. שמעתי שאלות עוקצניות למדי, כגון: "אתה כותב ספר ואתה לא יודע?" ועוד: "מה מקובל לעריכת סקר?" ואחר אמר: "תחכה לקיץ ולחורף" ועוד ועוד. אם שואלים לגבי עונות השנה, אז הסקר לא היה מוכן.

לגופו של עניין: אני אומר שיש שיטות כאלה וכאלה. סקר של נפחי תנועה שנקבע להיקף תנועה בכבישים מבוסס על יום אחד בממוצע. סקרים נערכים לא תור יום אחד, אלא באותן שעות, חוץ אותן שעות.

מקובל בעולם לערוך אוסף של חידון. דוגמה: אני עובד ב"הארץ" זה שבע שנים, ואם היו שואלים אותי כמה חדרים יש בבנין, אז לא הייתי יודע; אם ישאלו כמה חנויות יש בצפון תל-אביב, שוב - לא אדע.

היתה שאלה לגבי חלקה של תנובה בשוק. אם כן, החשובה היא 50%. אבל זה לא נכתב.

בעמוד 1 תמצאו כי היה סקר מחירים, ואני
הסתפקתי ובדקתי ומצאתי שהמחירים בתנובה בשוק הסיטונאי זהים לסיטונאים
אחרים.

מר פלד מהמרכז החקלאי שאל מדוע נקבע
מחיר מבלי לקבוע טווח? מופיעים טווחים בעמוד 19. כאשר המחיר לא
אחיד, אז יש טווח של מחירים.

יש שינויי מחירים מיום ליום - ביום א'
וביום ד', כדי שלא יגידו "למה לקחת את היום היקר, היית לוקח את המחיר
ביום יותר זול" - אני מודה שהמחירים זולים יותר בימים שני ושלישי
בשבוע. ואין ספק שמי שיקנה ביום שני בשעה 2.00 אח"צ ישלם פחות.

מכל מקום, בחרתי שני ימים אלה - שני
ושלישי, כשהמחירים הם זולים יותר. בשוק הסיטונאי המחיר יורד, והוא
יורד גם לצרכן. מי שרוצה לקנות פירות וירקות ולשלם פחות, שיקנה
בשעות השפל. גם משרד החקלאות נותן טבלה של יום ג'. ואותה הוא
מחלק לעתונות. המחיר תמיד של יום ג'.

קונים אספקה ליומיים. הדברים נבדקו.
גם לגבי חיפה - זה נבדק עם מזכיר התאחדות סוחרי חיפה, מר כץ. מי
שמכיר אותו יודע שהוא אחד האנשים הרציניים ביותר, אף שהוא איש מפלגה
הוא מקבל הערכה רבה. גם מאנשי השמאל.

לגבי השאלה, האם אני יכול מספרים
על אחוזים? - אני אשלח לכם חשובה בכתב, והיא תופץ. אני מודיע
שאם באיזו נקודה נתחיל איזה נתון, אני מוכן לבדוק אותו שוב

בקשר להוצאות המיון: כל מי שאומר כי זה
לא רציני, כי זה שטחי - אז בואו נלך למה שאומרים משרד החקלאות ומשרד
האוצר, שכן אלה הם דברים רציניים. אם כן, הבה נתייחס למשרד החקלאות.

כאשר מגישים סקר ביולי ומתבססים ל-30 ביולי.
ניחא. בואו נדבר על נתונים של 4 בנובמבר, וכן נדבר על פערי תיווך על
עלות ברוטו. זה מחושב על בסיס מחיר סיטוני גבוה - נמור מול גבוה באופן
יחסי. יש על כך רשימה ארוכה ואקראי כמה מחוכה:

לגבי פערי תיווך - קמעונאים על עלות ברוטו -
ירקות: עגבניות 67% נמור מול 82% גבוה; מלפפונים - 55% נמור מול
45% גבוה; גזר 67% נמור מול 74% גבוה; פלפל בהיר 75% נמור מול
87% גבוה; פלפל כהה 179% נמור מול 150% גבוה; כרובית 28% נמור מול
67% גבוה; הצילים 117% נמור מול 108% גבוה; קישואים 67% נמור מול 67%
גבוה; תפוחי אדמה 104% נמור מול 84% גבוה.

פירות: תפוחי גרנד 55% נמור מול 59% גבוה;
תפוחי יונתן 33% נמור מול 44% גבוה; תפוחי אורליאנס 217% נמור מול
75% גבוה; אגסים 33% נמור מול 50% גבוה; אבוקדו 44% נמור מול 64% גבוה;
בננות 100% נמור מול 71% גבוה; אשכוליות וטרופיים 43% נמור מול 80%
מעל למחיר הרשמי; קלמנטינות 209% נמור מול 54% גבוה; לימונים 58% נמור
מול 98% גבוה.

אלה הם נתונים של משרד החקלאות, והם

לגמרי רשמיים.

אלעזר לויץ:

ועוד לשם השוואה - קיים עוד מוצר שדומה לירקות ופירות, ואני מתכוון לעופות קפואים. זה גם כן מופיע בטבלה של משרד החקלאות. על עופות יש פיקוח, והפער שיש בזה נע בין 17% ל-19%.

זאת ועוד, לגבי אשכוליות: המועצה לשיווק פרי הדר אומרת כי המחיר למכירה חופשית לצרכן חייב ליות בין 1.80 ל-1.90 ללי. זה חייב להיות מחיר אחיד. אולם הקמעונאי קונה ב-1.30 ללי. הכל בסדר. הם מוכרים לפי מחיר זה, אבל החנויות הפרטיות מוכרות בין 1.90 ל-2.40, ואז זה מגיע ל-80%.

חי לטיף:
כאשר חסרה סחורה, משלמים עוד 5 לייבחוץ. כאשר יש מחסור בסחורה אז משלמים עוד 5 ליי. (היו"ר י. הרביץ: למי משלמים?) לפעמים משלמים גם לסיטונאים. לא מדובר על חל-אביב. לצערי, אני לא יכול להסביר ענין זה עכשיו.

היו"ר י. הרביץ:
כולנו מעונינים להקטין את המחיר. אני מתכוון לכך שיתקבל מחיר הוגן. כך שהצרכן ישלם את המינימום.

מר חי, אמרת שלפעמים חסרה סחורה. במקרה כזה אל מי אתה הולך ולמי אתה משלם עוד 5 ליי?

חי לטיף:
כך זה מוצע למכירה. אתה רוצה, תיקח; אם לא, אז עליך לקחת ביחד עם ארגז האשכוליות שאחה צריך גם ארגז לימון כי יש לו עודף בלימון, וגם משום שלא הולך כל כך הלימון.

היו"ר י. הרביץ:
נניח שאני סיטונאי, ויש מחסור בשוק. לכן אני רוצה להרים את המחיר ל-12%. אתה בא אלי, ואני מוכר לך יותר ביוקר.

חי לטיף:
החוספה שמשלמים איננה מופיעה בשום חשבון, או שיש הבדל במשקל. ארגז ששוקל 5 ק"ג, וכשהוא רטוב מגשם הוא שוקל 5½ ק"ג - הוא נוחן סחורה של 3 ק"ג. אסור לדבר על כך, כי אחרת למחרת לא תקבל ולא כלום.
תנובה לא עושה את זה, אבל לפעמים היא טועה בסיווג, וכאשר מעירים לה אז מתקנים את זה. (היו"ר י. הרביץ: למה אתה לא קונה בתנובה?) בתנובה אין כל סוגים. תנובה מוכרת לכל אחד, אבל כאמור אין לה סוגים, כך שאני לא יכול לקחת אצלה סוג אחד ובמקום אחר סוג אחר.

פלפל ירוק נמכר בשבוע שעבר בסרט הירוק 80 אגורות. המחיר הרשמי היה צריך להיות 1.30 ליי הירקן שבא לקנות. שילם 1.50 ליי בסיטונות, כך שהוא עושה את החשבון שלו. במקרה שלא ימכור 2 ק"כ, הפרש משקל, נייר ועוד ועוד, כך שהוא מגיע ל-2.50 ליי. אז שואלים כיצד זה קרה שהוא מכר ב-2.50 ליי במקום 1.30 ליי. על פי רוב זה אמור לגבי פרי הדר.

אלעזר לויין:

המחלקה הכלכלית של נציבות מס הכנסה הוציאה ב- 17 ליוני תשי"ב לגבי ירקות ופירות, והוא הופץ בחודש יוני. כל מי שמכיר סקרים שלה יודע שמעריכים הכנסות מוגזמות של בעלי עסקים --- (חי לטיף: זו ידיעה מוטעית)

ענף כלכלי, מס. 5220/13, חיק 551 מס. 33100, ערך אותו מר ישראל. מר ישראל אומר שרווח נטו הוא הרווח מלמעלה, אחרי כל ההוצאות, אחרי פחת שקיות וארגזים. רווח על הפדיון נע בין 26% ל-32%. תלוי מה משחק באמצע.

לשנת המס 1974 שהסתיימה ב-31 למרץ השנה, המחזור של חנויות מסוג א' נע בין 500 ל-600 אלף. אחרי כל הפחת וההובלה, חנות של בעל ואשה יש 130 אלף לשנה. (חי לטיף: זה נעשה רק על צד אחד) אני מדבר על רווח ברוטו, לפני מס הכנסה. זה רווח תפעולי. הכנסות של המחזור במחנות במרכז השוק מסתכמות ב-500-700 אלף ליי לשנה, בלי עובד נוסף.

בחנויות סוג ב" המחירים יורדים.

מה צריך לנכות מזה? הנתון הזה שנתתי קודם לכן הוא אחרי כל הפחת, ההובלה, הארגזים ושקיות ניילון ופחת של הסחורה ומכירות ביום ששי אחר הצהריים. (היו"ר י. הורביץ: 30% זה מוכר?) כתוב בין 26% ל-32%. אבל אני לקחתי 30% מהגבול התחתון. ומה מנכים מזה? - שכר; מסים עירוניים של 10 אלפים ליי לשנה; חשמל ומים שזה 1000 ליי לשנה. נניח, לא 1000 אלא 2000 ליי לשנה; וכן שכר דירה. באותו דו"ח לא מופיע שכר דירה. הם מעריכים שהחנויות הן בבעלות פרטית, לכן הם לא מנכים גם פחת.

שכר דירה של חנות בת 20 מ"ר יכול להגיע ל-600 או 700 ליי לחודש. כך שלשנה זה 10 אלפים ליי. יכול לבוא הכלכלן מר ישראל ויאמר שרוב החנויות הן בבעלות פרטית. אבל אם ננכה מסים עירוניים, חשמל ומים, אז נגיע ל-15-12 אלף ליי לשנה. ההוצאות שפקיד השומה מוכן להכיר, אינן מופיעות.

אמרנו 130 אלף ליי נוריד 15 אלף ליי על 120 אלף ליי אותן חנויות בשווקים יגיעו ל-135 אלף או 125 אלף ליי לשנה. זו הכנסה של 11 אלף ליי לחודש. זה כמו הכנסה חודשית. לפני עובדים בלבד, וזה גם 700-500 אלף ליי לשנה. בתחתון זה 720 אלף ליי, ובעליון זה 1.5 מיליון ליי לשנה. זה נעשה על כל השנה. (חי לטיף: זה שעשה סקר זה חייב לבוא הנה) לישיבה הבאה יוזמנו מר וולובלסקי ומר יוסף ישראל ותגידו שכולם טועים.

ועוד: אדוני היושב ראש, שאלת האם קיימות קבוצות לחץ שמתלבשות על השוק ובגלל זה המחירים הם כאלה? - הסחורה עוברת יותר מדי ידיים. בסקר נאמר שהיא עוברת כל מיני גלגולים. אפשר לעשות כמה פעולות.

אם מדברים על דברים גדולים אז אפשר לעשות שני דברים: א) לקצץ את שלבי התיווך. אם נעשה כמו בסקנדינביה - אגודה צרכנית או יזם פרטי שמסדר את זה, הרי זה דבר חיובי. האגודה הצרכנית מדברת על חוזלה ב-20% - זהו גם כן צעד חיובי. צריך לעודד ולתת תמריצים לעניין זה.

ב) לתת ל"פוש" שאצלם פער התיווך נמוך. ברוב המוצרים, אחרי הטבלאות שמתפרסמות, נראה שגם לא במחירי מבצע המחירים בחנויות בבעלות ציבורית נמוכים יותר מאשר בחנויות פרטיות.

אלעזר לוינ:

הפער בחנויות ציבוריות אלה נע בין 20% ל-22%, לעומת 78%-80% בחנויות פרטיות ובשוקים פתוחים. ניקח לדוגמה את הכרובית - בצרכניות המחיר הוא 4.85 ל"י ובשוק הפרטי - בין 4.5 ל"י ל-7.5 ל"י.

מר בן-שושן: 30% מהסחורה של הירקות והפירות נמכרים לקונים מיוחסים, והוסבר כאן שזה נמכר לצה"ל ומוסדות רפואיים, וגם קונים גדולים שלהם אנחנו חייבים לתת. מוכרים לקונים אלה באותו מחיר של אותו יום, או במחיר מעל המחיר המאוחר שזה 12%.

מ. שחל: אני רוצה להתרכז בבעיה אחת, מר שני: אבל קודם כל אני מברך את מר שני לאחר שקראתי בעתון שהוא מסיים את תפקידו. אני מאחל לך תפקיד יותר טוב. אני מתייחס למכתב וגם לחשובה בעל פה שנתן מר שני על מכירה שתנובה מבצעת ללקוחות שונים: מי הם הגורמים שמסתובבים בשוק וגורמים לכל מיני הוצאות ללא כוונות? במכתב אין חשובה לשאלה שלי. אני רוצה לקוות שזה נבע מתוך אי ידיעה.

תנובה לא יודעת את החוק שעל פיו הוא פועל. החוק אומר "לא ימכור סיטונאי לסיטונאי שני" (מצטט) -

אני רוצה להפנות את מר שני לחיק פלילי מס. 364/74 בו הוגשה תביעה פלילית על איומים. טענו שם כי קיימת אפליה במכירה שתנובה מוכרת, וזו העדפה לגבי קונים שונים. שופט בית המשפט העליון וגם שופט בית המשפט המחוזי חזרו על כך.

התביעה מתייחסת לאיומים, כי מפליג את הקונה לרעה, והמדינה הגישה תביעה נגדו. בעמוד 3 כחוב (מצטט)

אם כן, זו הפליה בין הסוחרים.

הנושא הוא לא על מישור פוליטי. אני מפנה שאלה זו גם למשרד החקלאות כי הוא מתעלם מהתופעה הזו. אתם מוכרים למי שאיננו קימעונאי? לסוחר או לא לסוחר?

בשעות המוקדמות אתם מוכרים סחורה מסוימת. האם המכירות האלה נעשות לרמפיסטים? אני מבקש תשובה, ולא מכתב שלא נותן חמונה שאתה אני מבקש לקבל.

בתיק הנ"ל אני לא טפלתי, אלא מר מיסגב, שנמצא כאן כעד לתופעה מסוימת שכולנו רוצים לבער אותה.

מר נאדל יוסף על העדות לגבי המתרחש בשוק הכרמל. אנחנו נגיע למעשה שזו תופעה שמשיחה כל חלקה טובה. הנוכחים כאן ידבר את האמת כדי שתוכל ועדת הכנסת להגיע לדברים אמיתיים.

היו"ר י. הורביץ: אני מכיר תיקים שמהם יצאה תנובה כבדולח. אולי יש לתנובה בכחובים דבר אחר? אחד ממאה. אם אקרא עורך דין, אז כל מלה תהיה אמת. אותו

היו"ר י. הורביץ:

דבר אני יכול לשאול את חנובה. את מר נאדל הייתי רוצה לשמוע, כי הוא חי את הנושא. אבל להביא עורך דין נגד חנובה - אני לא ידעתי את החרגילים האלה. לא ידעתי שמביאים את עו"ד מיטגב.

י. מודעי:

לאן התגלגל נושא חמור זה?

אני רוצה להציע ליושב ראש הוועדה

שאנחנו נשמע עדויות רק על עובדות. עד כמה שמעתי, העובדות סותרות והן ממש קוטביות. מה טעם לשמוע עוד? זה יחכים את חברי הוועדה? זה לא נושא מקצועי פר-אכסלנס. זה נושא שכולנו כצרכנים נתקלים בעיות.

אם יש לוועדה כוונה להגיע למסקנות

עניניות, אז אני מציע ליושב ראש להפסיק את ההערכות ולוודא את העובדות. אם זה 20%-30% או 300%. אם צריך לעשות בדיקה אובייקטיבית, שתהיה בדיקה של הכנסת. אני לא רוצה להתנגד לשום קביעה של היושב ראש, אבל אני לא רואה שבדרך זו אנחנו מתקרבים למסקנות אמת, למסקנות עניניות.

אני מציע ליושב ראש, לא להמשיך

היום בנאומים, אלא קבלת עובדות, אחרת אין טעם. אחר כך אני אבקש מהיושב ראש שההיה החייעצות בתוך הוועדה.

פ. גרופר:

לסדר: צר לי להגיד את זה -

במשך שנתיים שאנחנו עובדים

זה אולי הנושא הראשון שגררו אותנו בחסכול, שכן מזמינים אנשים בשמנו. זה לא סדר, זה לא עבודה. לכן אני מציע להפסיק. אנחנו לא במה לפרסומת לא לעחונות ולא לטלוויזיה. אנחנו נזמין את כולם לפי סדר שלנו, וגם נמנה ועדות משנה. לכן אני מציע להפסיק בדיון זה, ולהמשיך לעבוד לפי הסדרים שלנו.

היו"ר י. הורביץ:

אני התכוונתי שישיבה זו תהיה הישיבה האחרונה בהרכב הרחב.

אם הולכים לשווק בינלאומי, אז

הייתי רוצה לשמוע מה קורה בעולם הגדול. אולי ילמדו אותנו.

היום אני מציע לחברי הוועדה שאנחנו

נמשיך לשמוע את נציגי חנובה, כי לא יהיה הוגן אם לא נשמע אותם.

אני שומע שיש חנויות שנסגרות גם

לאחר שיש להן רווחים כאלה. הננו ועדת הכלכלה, ומסקנתנו תהיה לגבי שופרסל וסופרמרקטים שתורמות בענין זה.

את מר נאדל הייתי רוצה לשמוע גם

כאן וגם בוועדת המשנה.

אולי מוטב שתנובה חשיב אחרי שאני אדבר.

ב. נאדל:

י. מודעי:

האם הצעתי לגבי קבלת עובדות נתקבלה?

היו"ר י. הרביץ:

כן.

ב. נאדל:

כמה עובדות: אני הושב שאי אפשר להבין את את הבעיה מבלי להביט מתחת לשטח. כמה עובדות אציין מבלי להסיק מסקנות. דוגמה: מושב קטן בדרום הרחוק הודיע למנכ"ל תנובה בפגישה, שהוא לא ימכור ירקות כל זמן שמנהל מחלקת הירקות בתנובה בתל-אביב ימשיך לפעול. הוא איננו מוכן למכור ירקות כל עוד אדם איכס הנו מנהל מחלקת הירקות בתנובה תל-אביב. מדוע?

לדבריהם - מפני שיום אחד בא ערבי שמכירים, ואומר "כמה וויסקי יש לך?" זה ערבי רציני, אז נוחנים לו, והוא מכניס למכונת של פקיד בכיר בתנובה. שאלו: "למה?" אז הוא הסביר שהוא מקבל מאותו פקיד ירקות סוג א' במחיר של סוג ג'. (היו"ר י. הרביץ: הלכת לתנובה?) אני לא אוהב לעשות עבודות סרק ולספר לתנובה דבר כזה. הוויסקי זה עניין קטנטן. לדבריו הוא נותן לערבי תשלומים, והוא מחזיר לשוק של תל-אביב. זהו אחד הגורמים לכך שתל-אביב צורכת 25%.

ספורים כאלה קבלתי מאנשים שונים בשוק הסיטונאי והקמעונאי פעמים רבות מאד. (מ. שחל: יש תצהירים בבית המשפט על אותו סיפור)

השוק הסיטונאי בתל-אביב מרכז ירקות למעלה מכפליים ממה שצריך. אילות שולח לתל-אביב, ומתנובה הולך לאילת. אני משוכנע שהסיבה לכך היא בכך שתל-אביב מרכזת כל כך הרבה מהצריכה, וגם בגלל אנשים מושחתים שעוסקים בזה.

היו"ר י. הרביץ:

ההסבר של תנובה היה שאין להם אפשרות לרכז במחסנים.

ב. נאדל:

אין פעולה בישראל שאין לה הסבר. יש עובדות שמאלמים שוחד לאנשים כדי

לקבוע לאן ילכו הירקות.

ז. אמיר:

אחה מכיר את שמות האנשים? איזה דברים קשים נאמרים כאן!

ב. נאדל:

אנחנו חיים במדינה קשה. לדברי אותו מושבניק, הם הפסיקו לשווק לתנובה. תנובה היא סיטונאית גדולה. המושב הזה הפסיק לספק חצילים משובחים לפני העונה. הוא קבל 35 אגורות לקילו כאשר הצרכן בתל-אביב שילם 2 ל"י. כלומר, המושב קבל 17%.

דוגמה אחרת: מנהל תנובה באילת הנו פקיד שכיר קטן, מסכן. כיום הוא אחד המיליונרים. ארגז ירקות צריך להיות במשקל של 17-18 ק"ג. יש שם בית מלון שמנהל אותו מנהל שכיר. הכוונה למלון "לרום של אל-על. המנהל הזה לא עוסק בעסקים שחורים.

ב. נאדל:

הוא קבל ארגזים של ירקוח, והוא שקל אותם, ואז החברר שיש פער, והגנבות הן של 50%. לכן הוא החזיר את הארגזים לתנובה. אותו פקיד שכיר מסכן, ונאבק על הגדלת משכורתו ב-3%. היה ריב קשה ובסופו של דבר קבל הנהג לשקול כל ארגז. הובא המשקל של המלוך, ואז האיש קבל מכה על ראשו. הוא קבל זעזוע, ולאחר מכן עשו סולחה. כיום הוא מקבל ארגזים עם 18-17 ק"ג, כי הוא עמד על זה. אבל דרשו ממנו 12%.

היו גונבים 5-6 ק"ג, כלומר שלישי מכמות הירקות שבארגז. כנראה אותו פקיד מחלק לעניים.

אם נקבל שפקיד בתנובה גנב, וזה יכול להיות בכל מקום - מה זה שייך לעניין

היו"ר י. הורביץ:

התיווך של תנובה?

אני טוען ששני אנשים נכבדים, נציגי הקמעונאות לא יעזו להגיד את האמת.

ב. נאדל:

בשוק הסיטונאי יש קואופרטיב של מנהיגי סבליים. חצי הכסף שנגבה מהעמסת הארגזים הולך לסבליים, והחצי השני הולך לכל העובדים בשוק. היה סיטונאי שסירב להשתמש בזה. עכשיו נשארו לו 9 אצבעות בידיו, ואמרו לו כי בפעם הבאה תהיה זו כל היד. בכל חברה יש יוצא מן הכלל.

בשוק הסיטונאי מעמידים באמצעות הקואופרטיבים. השיטה הזו של שחיתות מתחת לניירות הרשמיים היא מקובלת. אם תנובה מקבלת 12%.

יש רמפיסטים בחל-אביב. יש חוק, חוק עזר או "שמזר" האוסר למכור סחורה מעל הרמפה או לאוטובוס. חכנסו לשוק הסיטונאי וז'וראו --- (א. לויין: ראיתי שמוכרים על הרמפה) ראיתי רמפיסטים בעבודתם. זו תופעה נחמדה. מספר הרמפיסטים הוא קטן - 10-12 איש. כולם רשומים כמקרי סעד. האישה הולכת ומקבלת. לרמפיסטים יש חוש לגבי מה שנעשה בשוק. הם נמצאים בעניינים. הם מחלקים בעיניהם. היום אחד משתלט על זה, ומחר יהיה מישהו אחר.

כאשר מגיעות הירקות על סף המחסור, או על הגבול, כשהעיר זקוקה מאד לירקות, אז רמפיסט ניגש לתנובה ולאחרים מיד לאחר שהוא שומע שמגיעים 4000 ארגזי עגבניות, ואז הוא אומר 4500 ארגזים. הוא איש אגרוף, והוא משלם חשלוש קבוע. אשתו מקבלת סעד כדי ששלטונות מס הכנסה לא ידעו על הכנסתו. הוא אומר 300% ארגזים הם שלי". הוא נוהן כסף. הסיטונאי מקבל כסף, ותנובה מקבלת כסף. הפקידים שלה מקבלים.

ראיתי לפני כשלוש שנים שהגיעו ארגזי עגבניות, והמחיר היה אז 8 ל"י לארגז. לפני שנה עלו חצי משעולים היום.

לאחר שהוא קונה את הארגזים האלה מיד חסרות עגבניות בשוק. הרמפיסט הוא מקרה סעד. תוך שנתיים עלו המחירים מ-8 ל"י ארגז עגבניות ל-28 ל"י. כאשר המחיר מגיע ל-28 ל"י, אומר הרמפיסט שיש עגבניות, ואז תוך שעותיים הוא עושה 6000 ל"י במחיר של שלוש שנים. האמת היא, כי הוא עושה ביום טוב אלפים רבים של לירות. הרמפיסט אמנם הרוויח כמה אלפי לירות באותו יום, אבל הוא העלה את מחיר העגבניות במאות אחוזים, והאנשים משוק החלב שהם מסכנים מרוויחים 20-30-40 אלף ל"י לחודש.

ב. נאדל:

הם משלמים בעד דוכן 5000 ל"י לחודש.
שזה דמי שכירות. רבותי, עובדה אחרת - לשוק מחנה יהודה מגיעים רוכלים
מחברון. רוכל מחברון מגיע 3-4 פעמים בשבוע למחנה יהודה, ומשלם עבור
דוכן שמקבל 2000 ל"י לחודש חמורת הזכות למכור שם. (חי לטיפ: אני שולל
את זה במאת האחוזים) בכל השלבים של השיווק זה כך.

אנחנו עוסקים לצד השיווק הרשמי בפעולות
שהן בלתי חשובות, כגון: קניית 50% מהתוצרת. בא קמעונאי שאיננו קיים,
ומביא כמויות תוצרת מהמושבניק ומוכר את זה בשוק. כל כמויות הירקות
מופיעות בטבלאות הסטטיסטיות, אך אין להן ערך, כי זה מתחת לסטטיסטיקה
הרשמית. בירושלים קונים סיטונאים בגדה ירקות. עגבניות עלו שלשום
4.30 ל"י, ואילו בגדה הן עלו 1.60 ל"י. מבריחים כמויות רבות מהגדה.

התקלאי הישראלי קבל 40 אגורות או
60 אגורות מחוך 4.80 ל"י --- (היו"ר י. הורביץ: אתה טועה) (חי לטיפ:
זה לא רציני) היום עוסקים רמפטיסטים הרבה במלפפונים. זו תופעה קצת
פחות חשובה משהיתה לפני 3 שנים. מלפפונים עלו שלשום לצרכן 3.80 ל"י.
והיום זה כבר עולה 5 ל"י. ואילו בגדה - 90 אגורות. פחות מרבע.

יש סיטונאים שפער התיווך שלהם הוא
של 100%-150%. אבל אנחנו נמצאים על שני מישורים.

כל הדיבורים על 12%, ולהוריד פה ושם,
אינם ולא כלום. ברור שמשלמים המון עבור הארגזים. משלמים גם קנסות.
יש כאן קבוצות מונופוליסטיות בישראל בחחום השיווק. המדינה יוצרת
ע"י מונופול של כוח הזרוע, ובמידה מסוימת תודות לזה שנעשה בכספים
שחורים ובמעגל סגור.

לסיכום: עד לפני כשנה-שנתיים קבל
מגדל הירקות 25% ממה ששילם הצרכן. היום מקבל מגדל הירקות 15% בממוצע.
פרט לדברים אחרים שהם 10%-5%. (היו"ר י. הורביץ: זה לא נכון) בישראל
העובדות אינן נכונות.

פ. גרופר:
אני מגדל עגבניות. אתה יודע
שבגדה לא מגדלים עגבניות כי אין
להם מים? אני, כחקלאי, יודע שאין להם מים. רבותי, אין עגבניות
בגדה. אלה עגבניות שמגדלים אצלנו. בכלל, מה הולך פה? ספרו את
האמת! ידידי נאדל, ספר את העובדות.

ב. נאדל:
רבותי, בשנה האחרונה מחירי הירקות
עלו מאד.

ב. שני - סמנכ"ל תנובה:
אני לא שאלתי אף שאלה ממר לויין. כי
הוא שערך את הסקר התעלה מתנובה.
הוא לא פנה לתנובה. לפחות בשלב הסיטונאי הוא לא פנה.

(ב) מכיון שלפני שבועיים, בישיבה הראשונה
של הוועדה, הבאתי מספר הערות ומספרים על קביעת הסקר, כי יש מגמה לעובדות.
אני מבקש להביא את הסקר שנעשה במאי
1975, על חמרי אריזה. הוא נעשה ע"י היחידה הביין-קבוצית.

ב. שני:

נשאלתי שאלות ע"י מר שחל, ואני מצטער שהכניס נימה אישית. אני עשיתי שעורי בית בבקר, עברתי ולא מצאתי אף מלה וגם לא רמז שתנובה מפסידה.

אני ציינתי שתי עובדות: א) שתנובה משלמת מס הכנסה בשבע ספרות; ב) שאנחנו, כקואופרטיב, אם אנחנו סוגריים חשבוך שנתי עודפי, אנחנו מכניסים את העודפים ליצרניים. כך שהחזרנו ליצרני פירות 1.8 מיליון ל"י. הקומיסיון השנתי הוא יותר נמוך;

(קורא נתונים)

כמה מניות יש?

מ. דרובלס:

אני אמציע את המספרים האלה.

ב. שני:

כל הנתונים האלה נתונים לבדיקה. זה עובר את המחסנים. (מ. דרובלס: 85% לא עובר את המחסן) אני מוכן לקבל את הערתך.

לח"כ שחל - קטונתי מלהמציא לוועדה חוקים. יש לי הגדרה לגבי סיטונאי - (מצטט)

סעיף 24 של חוק הפיקוח על מצרכים

ושירותים אומר: לא ימכור אדם מצרך בר פיקוח לסיטונאי אחר. אני מצטער על אי הבנה מצדך. כחבתי: "בהזדמנות זו עלי גם להפנות תשומת לבכם לסעיף 22 בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים תשי"ח-1957: "לא יסרב אדם סירוב בלתי סביר למכור מצרך בר פיקוח הנמצא במלאי שלו..."

נראה לי כי על מנת למנוע מתן שירות

ללקוחות בלתי רצויים ומיותרים, יש לשנות בחוק את הענין של סיטונאי. הכוונה היא אם יש רמפיסט - פה אני חושב שיש סתירה, כי פה נאמר שסיטונאי חייב למכור כל עוד יש לו תוצרת. (מ. שחל: זה סירוב סביר לא למכור על פי החוק)

אין לראות בבחי חוליים קמעונאי. תנובה

צריכה למכור ישירות, ולא להעביר לקמעונאי. (מ. שחל: זו לא תשובה לענין)

"לא למכור תוצרת לסיטונאי אחר."

עלי לציין שלפני שנתיים נוצר מצב שתפוחי אדמה היו רק במחסן תנובה, ואז הכריחו את תנובה להעביר כמויות של תפוחי אדמה לסיטונאים אחרים על מנת לעבור את התקופה שבה היה מחסור בתפוחי אדמה, הכוונה למספר חודשים.

המוכר הביא לסיטונאים... למעשה, אנשים

ב. נאדל:

גורפים מאות מיליונים סתם כך. אין להביא ירקות מהעמק לתל-אביב. תנובה מכוונת את זה, ומביאה מהעמק לתל-אביב.

אני מודה על ההסבר, ואני מוחה על הטון

י. מודעי:

של ההסבר. הוא לא ימשך. זו ועדת כנסת. אדוני היושב ראש, אם ידובר כך לחברי ועדת הכלכלה אז אני לא אשב בה.

אני מבקש סליחה על הטון של הדיבור שלי.

ב. נאדל:

אני מתנצל.

מ. דרובלס: אם יש תוצרת מוגבלת, ואנשים מסויימים משתלטים עליה והם מוכרים הלאה. למה אותו קמעונאי יכול למכור הלאה?

ב. שני:
במכתבי כתבתי את סדרי המכירה.
"יש להבחין בארבעה מסלולי מכירה:
(1) רשת חנויות לשירות עצמי, משרד הבסחון, בתי חרושת לשימורים המגיישים הזמנה מוקדמת ומקבלים תוצרת עוד בשעות קבלת התוצרת מאת היצרנים;
(2) מוסדות כגון: בתי חולים, בתי מלון, מטבחי הזנה המגיישים הזמנות מוקדמות ואנו מרכזים הזמנות אלה במחסן נפרד בשעות אחר הצהריים והערב והוצאת הסחורה מתבצעת ע"י המוסדות הנ"ל מהשעה 4.30 לפנות בוקר ועד לשעה 9 בבוקר;

(3) מסלול מכירה ביחידות ממושטחות (מעל 20 יחידות אריזה), שיטת המכירה על פי מכרז או באיזן מספיק תוצרת, במחירים שנקבעו מראש, שעות המכירה מ-4 לפנות בוקר ועד 7 בבוקר;

(4) מסלול מכירה ללקוחות קטנים מיחידת אריזה אחת ועד 20 יחידות אריזה. שיטת מכירה כנ"ל, ושעות המכירה בין השעות 4 ל-7 בבוקר. מסלול מכירה זה משמש בעיקר קמעונאים לירקות ופירות ובעלי דוכנים קטנים בשווקים הפתוחים, ואילו המסלול הקודם מיועד לבעלי דוכנים בשוק הכרמל (2-3 דוכנים ביחד) וכך את הקמעונאים מאזורים מרוחקים, כגון: בת-ים, חולון ועוד."

לגבי המשפט שאותו הזכיר ח"כ שחל: מדובר במשפט שלא היינו צד בזה. על כן אינני יודע אם זה רלבנטי לדון זה.

אם זו תביעה פלילית? - ח"כ שחל הנו לוחם גדול בעד הצדק, לכן אני אבדוק עם היועץ המשפטי שלנו אם נוכל להגיש תביעה בענין זה. (היו"ר י. הרביץ: אתה יכול לבקש את מר נאדל לבוא ולתרום לכם מה שיש ביכולתו לחרום) אנחנו נבקש זאת ממר נאדל.

ביחס למיליונר מאילת - אני חושב שהוא יכול לתבוע אותו על דיבה.

בתנובה יש מעל ל-3500 עובדים. אני האחרון שאבוא לטעון שלא יכולה להיות שחיתות פה ושם בתנובה. ראייה, לפני שבועיים, בימים ד' ו-ה', ישבתי בירושלים עקב תלונה שהגיעה אלי, ופוטרו שלושה עובדים, כולל מנהל המחסן. הם פוטרו ללא פיצויים. מכל מקום, אפשר לבדוק את הדברים.

חבל מאד ששיחוף הפעולה מכל הגורמים הנפגעים הוא אפסי. אנחנו משקיעים אלפי ימי עבודה.

לפני שנה וחצי הציחו את דירתו של מנהל תנובה בחל-אביב.

אני מייעץ לחברי הוועדה לבדוק מי הם העוסקים במסחר הפירות והירקות. האם אין תופעה שמסרת ישראל או מוסדות אחרים מציעים דוכנים על מנת לשקם אסירים או צרכנים? רוב הלקוחות שלנו הם לקוחות מכוודים. אנחנו משרתים אלפי לקוחות, שהם אוכלוסיה שביניהם יש טובים וגם רעים.

עובדי תנובה - בעיני נאדל - כולם גנבים. אני לא מקבל את זה, כמו שאני לא מקבל שכולם צדיקים.

בפירות וירקות בשווקים הסיטונאיים זה לא קל ולא נעים ביותר. אנשים אלה אינם עובדים בשעות עבודה רגילות. תנובה משרתת גם לקוחות גדולים.

במכתב כחוב שמחסני תנובה פתוחים בתל-אביב משעה 12 בצהריים עד 8 בערב, ובמוצאי שבת מתבצעת קבלת התוצרת החל מחצי שעה לאחר צאת השבת ועד לשעה 12 בלילה, וכן מ-4 לפנות בוקר עד 9 בבוקר.

היו"ר י. הורביץ:

תודה רבה.

אם יהיה צורך, אנחנו נחלק את הוועדה

לשתי ועדות משנה.

אני רוצה להפסיק את הנאומים וההערות.

פ. גרופר:

אני מציע שבעה חברי: היושב ראש, חריש, הדר, אבטבי, קצב, דרובלס וגרופר.

(ח"כ חריש הציג הצעה ולצערי לא קלטתי אותה)

מ. חריש:

אני עומד על הצעתי.

היו"ר י. הורביץ:

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16.10.